

Što istraživanja govore o organiziranom odgoju i obrazovanju djece rane dobi?

Ole Henrik Hansen

Postoji znatno manje istraživanja orijentiranih na utjecaj organiziranog odgoja i obrazovanja djece do treće godine nego o onih koja se bave ovom problematikom u odnosu na djecu predškolske dobi. Ole Henrik Hansen analizira neka od novijih nordijskih istraživanja koja pokazuju da visoka kvaliteta ustanova odgoja i obrazovanja pridonosi socijalnom i intelektualnom razvoju svakog djeteta.

Znatno manje znamo o utjecaju organiziranog odgoja i obrazovanja djece do treće godine nego o onome namijenjenom starijoj djeci. Ova neinformiranost se u nordijskim zemljama počela umanjivati. Tijekom proteklog desetljeća provedena su brojna istraživanja u ustanovama u kojima borave djeca mlađa od tri godine. Rezultati istraživanja jasno govore da ove ustanove mogu biti korisne - ukoliko su dovoljno kvalitetne. Visoka kvaliteta odgojno-obrazovnih ustanova za djecu rane dobi može biti povezana s većom razinom samopouzdanja, radoznalosti i motivacijom za učenje, te tako može imati pozitivan učinak na socijalni i intelektualni razvoj malog djeteta. Istraživanje koje sam proveo u devet danskih odgojno-obrazovnih ustanova, otkrilo je veoma značajan jaz u kvaliteti različitih ustanova koje su se po drugim pokazateljima doimale sličnima. Indikatori kvalitete su obuhvaćali:

- liderstvo u kritici i viziji;
 - jasna pedagoška koncepcija kao temelj ritma dana u dnevnim aktivnostima;
 - djeca podijeljena u manje grupe po kriteriju funkcionalnih sposobnosti;
 - odrasli koji sjede na podu, blizu djece, i u stanju su zauzeti dječju perspektivu (Hansen, 2010a, 2010b).
- Otkrili smo da su u visokokvalitetnim ustanovama djeca ulazila u interakcije s odraslima 21 minutu na sat, da su u dijalozima postojale višestruke izmjene, dok su u manje kvalitetnim ustanovama djeca ulazila u interakcije s odraslima 3 minute na sat, a u dijalogu su se u prosjeku odvijale tri promjene. To može značiti da siromašnija djeca i djeca s posebnim potrebama, ili ona koja dobivaju manje pažnje odraslih, mogu biti izložena nižoj frekvenciji interakcija, što može utjecati na njihove jezične sposobnosti i sposobnost koncentracije. Visoka kvaliteta ustanova karakterizirana

je višom razinom obrazovanja djelatnika sposobnih pružiti emocionalnu privrženost i stabilnost. Preko 50% djelatnika koji rade s najmlađim dancima kvalificirani su odgajatelji s diplomama. U ustanovama više kvalitete, odgajatelji kritički promišljaju svoju praksu. Kroz okruženje ne osiguravaju samo skrb, već i edukativne aktivnosti (Hansen, 2010a; 2010b). Tijekom obrazovanja koje traje tri i pol godine, oni stječu temeljno razumijevanje vlastite uloge u razvoju cjelovite ličnosti djeteta, a njihovo obrazovanje uključuje brigu o djetetovu umu, tijelu, emocijama, kreativnosti i socijalnom identitetu. U ustanovama namijenjenim djeci rane dobi svaki/a odgajatelj/ica odgovara za ne više od troje djece do dvije godine ili četvero djece u dobi od 2 do 3 godine (Broström, Heering & Nielsen, 2010.). Moja studija pokazuje da manje grupe djece iste razine sposobnosti/funkcionalne razine, mogu postići viši

omjer interakcija, viši omjer dijaloga i dobru podlogu za igru uloga i razvoj prijateljstva. U Norveškoj je Greve (2009.) zapazio da u kvalitetnim ustanovama djeca stječu prijateljstva koja su osobito važna za unapređenje socijalnih i intelektualnih vještina. Ova prijateljstva utječu na unapređenje odnosa dijete-dijete i na međusobno dječje djelovanje.

Perspektiva djeteta

Nordijska i anglofonska istraživanja pokazuju važnost sposobnosti odgajatelja da zauzmu perspektivu djeteta i stave ga u centar – ne kao objekt, već kao subjekt. Djelatnici bi trebali imati ulogu uključenih i odgovornih slušatelja, autoritativnih odraslih koji motre načine na koje se djeca izražavaju. Njihova uloga je nuditi djeci podršku kako bi se razvila u sigurne osobe i aktivne građanine spremne za buduće izazove. (Hansen, 2010a; Lindahl&Pramling Samuelsson, 2002; Sommer, Samuelson&Hundeide, 2010).

Multidisciplinarno istraživanje

Nedavno provedeno multidisciplinarno istraživanje pokazuje da su razvoj male djece i njihove sposobnosti učenja rezultat složenog sklopa bioloških, društvenih i kulturnih utjecaja (Hansen, 2010b). To je proces koji od odgajatelja zahtijeva bliskost, empatiju i svijest o oponašanju. Na ovaj način, njegove/njezine sociokulturne dispozicije zajedno s vještinama i motivacijom pridonose djetetovom razvoju (Dahlberg&Moss, 2010; Dahlberg, Moss&Pence, 2007.). U jaslicama se svijest o sociokulturnom određenju razvija kao rastući element biološki uvjetovanih kognitivnih dosega.

Događaju se dvije stvari: djetetov kognitivni doseg nadmašuje biološka ograničenja; nova komponenta kognitivnog dosega se, poput prstena, širi oko biološki determiniranih komponenti. Ova nova komponenta dijeli neka zajednička obilježja sa svakom od ostalih komponenti (Hansen,

2010b). Studije iz jaslica ukazuju da s pedagoškim pristupom koji potiče bliskost i empatiju djeteta i odgajatelja dijete ranije razvija bogatiji jezik. Mnoga djeca postižu bolje socijalne kompetencije koje premašuju kompetencije djece koja ne pohađaju predškolsku ustanovu. Ovi rezultati naglašavaju važnost refleksije u interakciji djece i odgajatelja (Hansen, 2010b; Nielsen&Christoffersen, 2009.).

Niža kvaliteta jaslica može biti uzrokovana nedovoljnim brojem ili nepostojanjem obrazovanih odgajatelja, lošim središnjim financiranjem ili ozbiljnim socijalnim problemima djece i roditelja. Ustanove ranog odgoja i obrazovanja koje ih nisu u stanju osigurati kroz primjerene, ali i izazovne pedagoške mjere, neće potaknuti razvojne procese djeteta na istoj razini kao kvalitetne ustanove iako su oba istraživanja, anglofonska i nordijska, pokazala da je za siromašnu djecu čak i lošija kvaliteta ustanova imala pozitivan učinak (Ellneby,

2000.; Sylva et al., 2004., Hansen, 2010b). (Broström et al., 2010.).

Na kraju

Istraživanje pokazuje da kvaliteta ustanove za rani odgoj i obrazovanje može biti od značaja za razvoj malog djeteta. Ona, čini se, pozitivno utječe na djetetov socijalni i kognitivni učinak. Aktualni nalazi govore da veza između ranog odgoja i obrazovanja i kasnijih razvojnih postignuća i ponašanja traje dalje tijekom djetinjstva. Djeca iz poticajnih obitelji, kao i ona iz manje poticajnih, imaju koristi od kvalitetnih ustanova, iako siromašnija djeca od njih imaju najviše koristi.

Dobre ustanove ranog odgoja i obrazovanja mogu koristiti socijalnu povezanost između djece, ali i djece i odgajatelja, kako bi razvile djetetov potencijal, unaprijedile njegov jezik, kognitivni doseg i socijalne kompetencije. Dijete će postati pojedinac s više samopouzdanja, obogaćen ovim procesom.

Literatura

- Broström, S., Heering, H., & Nielsen, S. N. (2010.): *Liv og læring i vuggestuen* [Život i učenje u jaslicama] Copenhagen: DAFOLO.
- Dahlberg, G., & Moss, P. (2010.): *Opening for change*. London: Routledge.
- Dahlberg, G., Moss, P., & Pence, A. R. (2007.): *Beyond quality in early childhood education and care* (2. ed.). London: Routledge.
- Ellneby, Y. (2000.): *Om børn og stress*. [Djeca i stres] Kbh.: Hans Reitzel.
- Greve, A. (2009.): *Vennskap mellom små barn i barnehagen*. [Prijateljstvo djece rane dobi u jaslicama] Oslo: Pedagogisk forum.
- Hansen, O. H. (2010a): Det postmoderne barn [Dijete postmoderne]. *Dansk pædagogisk forum* 0-14, 2010 (2), 50-56.
- Hansen, O. H. (2010b): *Usage based Language Acquisition in the Danish Creche*. Rad prezentiran na XXVI Svjetskoj konferenciji OMEP-a.
- Lindahl, M., & Pramling Samuelsson, I. (2002.): *Et barneperspektiv* [Dječja perspektiva] (1. Udgave ed.). [Kbh.]: Gyldendal Uddannelse.
- Nielsen, A. A., & Christoffersen, M. N. (2009.): *Developmental implications of day care: A research review* Socialforskningsinstituttet.
- Sommer, D., Samuelson, I. P., & Hundeide, K. (2010.): *Child Perspectives and Children's Perspectives in Theory and Practice*. London: Springer.
- Sylva, K., Melhuis, E. C., Sammons, P., Siraj-Blatchford, I., & Taggart, B. (2004.): *The Effective Provision of Pre-School Education (EPPE) Project: The final report*. London: DfES/Institute of Education, University of London.

Ole Henrik Hansen je docent na danskom Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Aarhusu (Danish School of Education, University of Aarhus).
olehenrikhansen@me.com

